

**MÚSICA DE
CAMBRA**

16 DE DESEMBRE
SALA 2 ORIOL MARTORELL

**JAVIER
LASO**

VARIACIONS GOLDBERG

PROGRAMA DE MÀ

JOHANN SEBASTIAN BACH

(Eisenach, Alemanya 1685 – Leipzig 1750)

VARIACIONS GOLDBERG, BWV 988

(1741) – 51'

Aria

Variatio 1. a 1 Clav.

Variatio 2. a 1 Clav.

Variatio 3. Canone all'Unisuono. a 1 Clav.

Variatio 4. a 1 Clav.

Variatio 5. a 1 ô vero 2 Clav.

Variatio 6. Canone alla Seconda. a 1 Clav.

Variatio 7. a 1 ô vero 2 Clav. al tempo di Giga

Variatio 8. a 2 Clav.

Variatio 9. Canone alla Terza. a 1 Clav.

Variatio 10. Fughetta. a 1 Clav.

Variatio 11. a 2 Clav.

Variatio 12. a 1 Clav. Canone alla Quarta. a 1 Clav. in moto contrario

Variatio 13. a 2 Clav.

Variatio 14. a 2 Clav.

Variatio 15. Canone alla Quinta. a 1 Clav.: Andante

Variatio 16. Ouverture. a 1 Clav.

Variatio 17. a 2 Clav.

Variatio 18. Canone alla Sesta. a 1 Clav.

Variatio 19. a 1 Clav.

Variatio 20. a 2 Clav.

Variatio 21. Canone alla Settima. a 1 Clav.

Variatio 22. a 1 Clav. alla breve
Variatio 23. a 2 Clav.
Variatio 24. Canone all'Ottava. a 1 Clav.
Variatio 25. a 2 Clav.: Adagio
Variatio 26. a 2 Clav.
Variatio 27. Canone alla Nona. a 2 Clav.
Variatio 28. a 2 Clav.
Variatio 29. a 1 ô vero 2 Clav.
Variatio 30. Quodlibet. a 1 Clav.
Aria da Capo

JAVIER LASO, PIANO

COMENTARI

per **Jacobo Zabalo**

L'*Storytelling* (narrativa de marca) no només funciona com a tècnica de màrqueting per fer més atractiu un producte –i reeixit el seu posicionament–, sinó que permet des de temps immemorials aproximar-se a la comprensió del que és extraordinari i, per tant, difícilment explicable. Moltes incògnites envolten una obra tan mítica com les *Variacions Goldberg*, publicada el 1741 en el marc del *Quart volum per a exercicis de clavecí*, un títol certament menys glamurós. Davant les dimensions de l'obra bachiana, l'anècdota que ha transcendit –demostrada espúria, i que Glenn Gould ja recusava en el text del seu memorable enregistrament, el 1954– funciona com a explicació *ben trovata*: Johann Nikolaus Forkel, nascut l'any abans de la mort de Bach, suposadament prengué dels seus fills grans la idea que la peça per a clavicèmbal havia estat concebuda amb la finalitat d'alleujar les nits d'insomni d'un malaltís comte Keyserling, que havia estat assignada al seu intèrpret de capçalera, Johann Gottlieb Goldberg.

Amb una extensió completament inusual durant el Barroc, sorprèn també el fet que Johann Sebastian Bach no es prodigués en aquest gènere de composició (només va produir una altra sèrie de variacions, d'estil italià i molt més breu, el 1709). No menys problemàtica és la procedència de l'ària, element germinal que es retrobarà al final, com transfigurada –ella mateixa– per la fantasiosa proliferació de trenta derivades rítmiques i harmòniques. De fet, més d'un estudiós ha dubtat de la seva autoria, inclús si el tema es troba present ja, en forma de sarabanda, al *Segon àlbum per a clavecí d'Anna Magdalena Bach*. És raonable, per exemple, una certa similitud amb el *Ground in Gamut in G major* de Henry Purcell (1659-1695), necessàriament

anterior, que Bach podia haver conegut. La veritat és que la noció d'originalitat –més romàntica que barroca– mai no va inquietar el *kantor* de Leipzig, qui feia de la seva tasca una professió de fe: «una manera de lloar Déu, d'enaltir el sobirà d'aquest món i, finalment, de servir a l'edificació, espiritual o no, de l'oient» (Heinz Hermann Niemöller).

A la mateixa obra, hi conviuen variacions d'un virtuosisme endimoniat amb d'altres de contemplatives de les quals emana una profunda espiritualitat, com si volguessin induir –amb l'alarmant i eloqüent emergència del silenci– a algun tipus de meditació. Abans de tancar el cercle, però, la sèrie de variacions es culmina sorprenentment amb un quòdlibet que incorpora dues cançons de temàtica profana. Precisament, a propòsit de l'estructura, la investigació musicològica ha volgut trobar una norma en la disposició de cànons que “ordenaria” les variacions. Així mateix, es poden identificar patrons rítmics de danses –no sempre explicitats per Bach– i un desplegament de recursos i figures en contrapunt que exigeixen del pianista una capacitat interpretativa fora del comú, especialment pel que fa als encreuaments de mans en els instruments d'un sol teclat, com el piano modern. Glenn Gould, visionari, va assenyalar-ne el camí, tant per la prestidigitació analítica del primer enregistrament com pel lirisme inspirat del segon, no menys transcendent, realitzat al final de la seva vida.

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

